
ВИМУШЕНА МІГРАЦІЯ І НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ МІГРАЦІЙНОГО ПРАВА ТА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

FORCED MIGRATION AND NATIONAL SECURITY IN CONTEXT OF CONTEMPORARY CHALLENGES OF MIGRATION LAW AND PUBLIC ADMINISTRATION

Соломія Ганущин¹, Марія Вінчук²

*Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені
С. З. Гжицького (вул. Пекарська, 50, м. Львів, Україна, 79010)*

Solomiia Hanushchyn, Mariia Vinichuk

*Stepan Gzhytskyi Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies (50,
Pekarska Str., Lviv, Ukraine, 79010)*

Отримано: 01.04.2026. Затверджено: 29.05.2026. Опубліковано: 31.05.2026.

АНОТАЦІЯ

У статті здійснено комплексне дослідження вимушеної міграції як ключового чинника впливу на національну безпеку в умовах сучасних викликів міграційного права та публічного управління. Обґрунтовано, що внаслідок повномасштабної війни вимушена міграція в Україні набула системного та довгострокового характеру, трансформувавшись із кризового явища у структурний фактор соціально-економічного розвитку держави. Визначено основні причини та особливості сучасних міграційних процесів, зокрема їх масштабність, тривалість і багатовимірний вплив на економічну, соціальну, демографічну та інституційну складові національної безпеки. На основі емпіричного

¹ доктор наук з державного управління, доцент; orcid 0000-0002-6328-9978; e-mail: solo.gan@gmail.com

² кандидат економічних наук, доцент; orcid 0000-0002-6588-1254; e-mail: vinichukm28102014@gmail.com

аналізу досліджено динаміку вимушеної міграції у 2022–2025 рр., що дозволило встановити тенденцію до поступового зниження кількості мігрантів за межами України та внутрішньо переміщених осіб при збереженні значних обсягів міграційних потоків. Виявлено тісний взаємозв'язок між макроекономічними показниками та масштабами міграції. За результатами економетричного моделювання доведено, що рівень безробіття є основним чинником вимушеної міграції, тоді як економічне зростання виступає стримуючим фактором, що стимулює процеси повернення населення. Проаналізовано сучасні виклики у сфері міграційного права, пов'язані з необхідністю адаптації нормативно-правової бази до умов масових переміщень населення та забезпечення балансу між дотриманням прав людини і захистом національних інтересів. Доведено, що система публічного управління у сфері міграції потребує трансформації у напрямі підвищення її адаптивності, прогнозованості та інституційної спроможності. Запропоновано напрями вдосконалення державної політики, що передбачають інтеграцію міграційної політики у систему національної безпеки, розвиток механізмів реінтеграції та повернення мігрантів, а також впровадження сучасних інструментів управління міграційними процесами. Отримані результати можуть бути використані при формуванні ефективної міграційної політики та підвищенні стійкості соціально-економічних систем в умовах сучасних викликів.

Ключові слова: міграція; публічне управління; національна безпека; міграційне право; нормативно-правові основи; мігранти; державна політика; інституційна стійкість; міграційна політика.

ABSTRACT

The article provides a comprehensive study of forced migration as a key factor influencing national security in the context of contemporary challenges in migration law and public administration. It is substantiated that, as a result of the full-scale war, forced migration in Ukraine has acquired a systemic and long-term character, transforming from a crisis phenomenon into a structural factor of the country's socio-economic development. The main causes and features of contemporary migration processes are identified, including their large scale, duration, and multidimensional impact on the economic, social, demographic, and institutional components of national security. Based on an empirical analysis, the dynamics of forced migration in 2022–2025 are examined, which made it possible to identify a trend towards a gradual decrease in the number of migrants abroad and internally displaced persons, while maintaining significant migration flows. A close relationship between macroeconomic indicators and the scale of migration has been established. The results of econometric modeling demonstrate that the unemployment rate is the primary driver of forced migration, whereas economic growth acts as a restraining factor that stimulates return migration processes. The study analyzes contemporary challenges in migration law related to the need to adapt the regulatory framework to conditions of large-scale population displacement and to ensure a balance between the protection of human rights and national interests. It is proven that the system of public administration in the field of migration requires transformation towards greater adaptability, predictability, and institutional capacity. The paper proposes directions for improving public policy, including the integration of migration policy into the national security system, the development of mechanisms for reintegration and return of migrants, and the implementation of modern tools for migration management. The results obtained can be used in shaping effective migration policy and enhancing the resilience of socio-economic systems under contemporary challenges.

Key words: migration; public administration; national security; migration law; regulatory framework; migrants; public policy; institutional resilience; migration policy.

I. ВСТУП

Сучасні виклики і небезпеки геополітичного характеру істотно дестабілізували існуючий світовий порядок та докорінно переформатували усталені механізми розвитку глобального суспільства, внаслідок чого особливо критичним стало загострення такої проблеми як зростання масштабів міграції й інтенсивності міграційних потоків. Вагомого значення у цьому контексті набуває вимушена міграція, що зумовлена воєнними конфліктами, соціально-економічними кризами, суспільно-політичною нестабільністю та гуманітарними катастрофами.

Для України проблема вимушеної міграції є особливо актуальною та болючою, оскільки в умовах повномасштабної війни вона набула безпрецедентних масштабів та спричинила вагомі демографічні втрати, розбалансування й трансформацію ринку праці, зростання соціального навантаження на державні інститути, а також загострення безпекових ризиків. Стає очевидним, що вимушена міграція виявляється складним й багатовимірним соціально-економічним явищем, що чинить вагомий вплив на національну безпеку країни, охоплюючи її соціально-економічний, політичний, демографічний та гуманітарний виміри.

Поряд із цим, негативні дестабілізуючі тенденції поширюються і на систему публічного управління, адже масове й неконтрольоване переміщення населення створює додаткові виклики у сфері забезпечення соціального захисту, інтеграції внутрішньо переміщених осіб, регулювання ринку праці та збереження людського капіталу. З іншої сторони, неефективне управління міграційними процесами обумовлює зростання соціальної напруженості, поширення тіньової економічної діяльності й корупції, зростання рівня злочинності в країні та послаблення інституційної спроможності держави. Окреслені тенденції засвідчують проблему вимушеної міграції не як однорідне соціально-економічне явище, а як явище, що перебуває у тісній взаємодії з іншими явищами й процесами, що потребують в сукупності комплексного підходу до регулювання. За таких обставин актуалізується вагомість удосконалення міграційного права як одного із домінуючих інструментів регулювання міграційних процесів та мінімізації негативних наслідків вимушеної міграції в контексті забезпечення прав і свобод мігрантів.

Крім того, пріоритетним напрямком на сучасному етапі виявляється формування ефективної, адаптивної та людиноцентрованої системи публічного управління, спроможної оперативно реагувати та ефективно відповідати на кризові виклики, забезпечуючи при цьому міжвідомчу координацію й інноваційні управлінські підходи. Зважаючи на зазначене, можна стверджувати, що в умовах сучасності актуалізується необхідність комплексного осмислення взаємозв'язку вимушеної міграції із національною безпекою, а також пошук ефективних механізмів правового регулювання й управлінського впливу на міграційні процеси.

Варто зазначити, що існуючі наукові підходи до окресленої проблематики зосереджуються, в основному, на економічних аспектах дослідження проблематики, однак, не менш важливим залишається її управлінський, безпековий та правовий вимір. Зокрема, розгляд вимушеної міграції як загрози національній безпеці держави знаходить своє відображення у праці М. Цимбалюка, М. Бліхар, М. Сірант і ін.¹, які встановили міждисциплінарний характер цієї проблематики та стверджують, що вимушену міграцію варто розглядати як складне соціально-економічне явище, яке тісно пов'язане із безпековими й управлінськими процесами на національному та глобальному рівнях. При цьому, науковці акцентують увагу на значному впливі на міграцію населення дестабілізуючих чинників війни проти України, які спричинили безпрецедентні обсяги міграційних потоків як всередині країни, так і за її межі, а також обумовили значне розбалансування ринків праці. У цьому контексті, вимушена міграція розцінюється як одна з найвагоміших загроз національній безпеці держави.

З іншої сторони, окреслена ситуація вимагає врегулювання правових основ перебування вимушених мігрантів як в інших регіонах України, куди вони перемістилися, так і їх правового статусу за межами України. В даному контексті необхідно відзначити напрацювання С. Квінн та І. Руїс², які досліджують вплив вимушених мігрантів

¹ Tsymbaliuk M., Blikhar M., Sirant M. et al. (2023). Economic and legal regulation of International Migration: Financial and Economic Cooperation of countries under military factors. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. Vol. 6(53). pp. 552–559. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.53.2023.4246>

² Quinn S., Ruiz I. (2022). Forced migration: evidence and policy challenges. *Oxford Review of Economic Policy*. Vol. 38(3). pp. 403–413. URL: <https://doi.org/10.1093/oxrep/grac025>

та міграційних процесів на ринок праці країн Європейського Союзу, соціальну стабільність та стан економічного розвитку країн-реципієнтів. Водночас, науковці обґрунтовують потребу в удосконаленні державної політики у сфері міграційного та гуманітарного регулювання, адже, існуючі тенденції призвели до необхідності розміщення та допомоги у інтегації значної маси мігрантів, що потребує додаткових заходів на рівні органів публічного управління. Стає очевидним, що за таких обставин доцільним виявляється оцінювання динаміки міграційних потоків та прогнозування їх тенденцій у стратегічній перспективі.

Окремим напрямком досліджень в науковому дискурсі є аналіз правового регулювання вимушеної міграції. Як зазначає Я. Теслюк¹, захист вимушених мігрантів закріплений нормами міжнародного права, яке формує цілісну систему міжнародних та європейських норм у сфері міграції, що регулюють питання набуття статусу біженців і внутрішньо переміщених осіб, гарантій їх захисту та адаптації. При цьому, Н. Бльок² наголошує на вагомості виокремлення дискусії навколо досліджень процесів внутрішнього переміщення населення, відносно яких часто порушуються права щодо їх розміщення, інтеграції, соціального захисту та участі в соціально-економічному житті держави, що обумовлює необхідність перегляд норм міграційного права.

Водночас, Є. Герасименко, Н. Задирака, В. Георгієвська та ін.³ основний вектор досліджень спрямовують на соціально-демографічні аспекти вимушеної міграції, вивчаючи її гендерні тенденції, структуру міграційних потоків та адаптаційні стратегії, труднощі інтеграції, а також доступ до ринків праці й соціального захисту. Саме ці проблема, на думку вчених, знаходяться в площині визначення правового статусу мігрантів та механізмів їх реалізації в країнах-реципієн-

¹ Теслюк Я. (2024). Вимушена міграція у сфері міжнародного права. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». Т. 11. № 4(44). С. 274–282. URL: <https://doi.org/10.23939/law2024.44.274>

² Бльок Н. (2022). Деякі питання вимушеної міграції внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». Т. 9. № 3(35). С. 264–269. URL: <https://doi.org/10.23939/law2022.35.264>

³ Gerasymenko Ye., Zadyraka N., Georgiievska V. et al. (2025). Status of Refugees and International Protection Seekers: Administrative-Legal and Socio-Communicative Aspects. *Journal Cita Hukum*. Vol. 13(1). pp. 1–16. URL: <https://journal.uinjkt.ac.id/citahukum/article/view/44664>

тах, внаслідок чого правові колізії потребують перегляду та усунення неточностей і суперечностей.

Беззаперечним фактом є те, що процеси вимушеної міграції обумовлюють нові виклики для системи публічного управління, адже на органи влади різних рівнів покладені значні обов'язки щодо розміщення та адаптації мігрантів, внаслідок чого в країні спостерігається зниження інституційної стійкості системи публічного управління, що призводить до зниження рівня захисту національних інтересів, а, відтак, і рівня національної безпеки. Однак, в даному аспекті варто констатувати певну обмеженість наукових досліджень щодо виявлення взаємозв'язку вимушеної міграції та національної безпеки в контексті публічного управління, що доводить необхідність поглиблення вивчення окресленої проблематики з точки зору дослідження механізмів інтеграції безпекового підходу у міграційну політику, інституційну спроможність держави до реагування на міграційні кризи, а також ефективність управлінських рішень у сфері регулювання вимушеної міграції. В сукупності, зазначені тенденції визначають актуальність тематики дослідження та свідчать про необхідність її поглибленого вивчення.

II. МЕТА І МЕТОДОЛОГІЯ

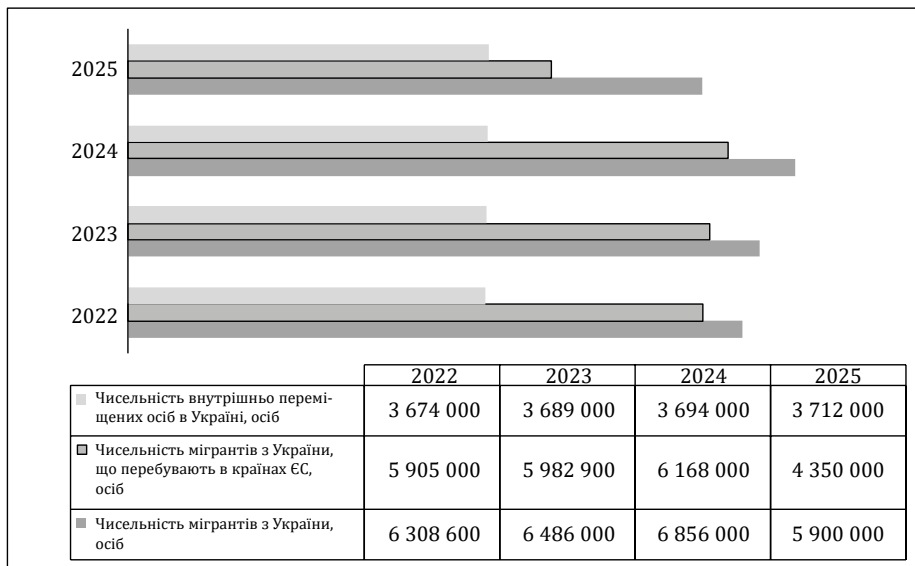
Метою статті є обґрунтування теоретико-методичних засад взаємодії вимушеної міграції та національної безпеки, а також визначення основних напрямів удосконалення міграційного права та системи публічного управління в контексті сучасних викликів і небезпек.

Методологічну базу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи економічного аналізу та наукового пізнання. В процесі написання статті використовувався метод системного аналізу, порівняння, спостереження, метод статистичного аналізу, регресійного і параметричного аналізу, аналітичний метод, а також метод систематизації й узагальнення.

Інформаційну основу проведеного дослідження складають праці вітчизняних і зарубіжних учених, а також статистичні й звітні дані Євростату, Світового Банку, Міжнародної організації праці (ILO) та Міжнародної організації з міграції (IOM).

III. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Сучасні трансформаційні процеси, зумовлені повномасштабним вторгненням росії на територію України та розв'язанням нею війни, спричинили вагомі структурні деформації соціально-економічних систем, внаслідок чого масштаби вимушеної міграції населення України набули безпрецедентних значень та досягнули значних показників, які оцінюються мільйонами осіб, що вимушено переміщені в інші відносно безпечні регіони України та виїхали за межі країни. Як показують звітні дані Євростату, Світового Банку, Міжнародної організації праці та Міжнародної організації з міграції впродовж 2022–2025 рр. чисельність мігрантів з України становила понад 6 млн. осіб (мал. 1).

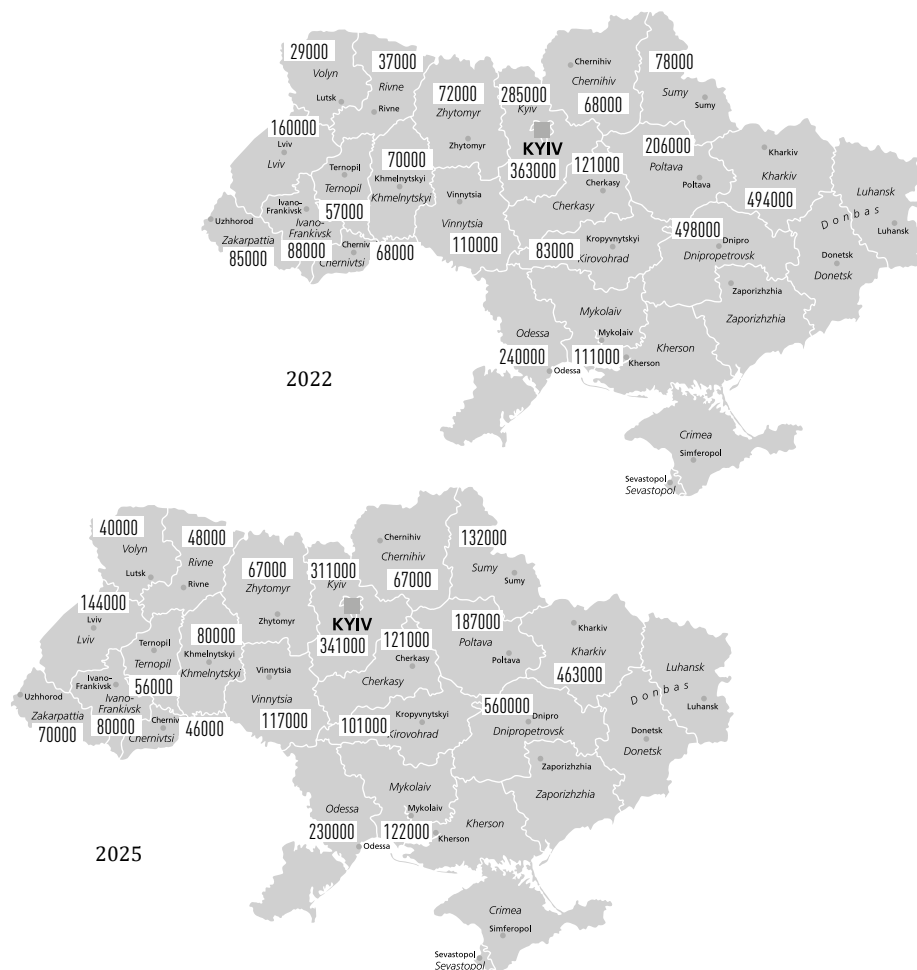
Малюнок 1. Стан та динаміка зміни показників вимушеної міграції населення України у 2022–2025 рр.¹

¹ Eurostat (2025). Temporary protection for persons fleeing Ukraine — monthly statistics. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Temporary_protection_for_persons_fleeing_Ukraine_-_monthly_statistics; ILO (2022). The impact of the Ukraine crisis on the World of Work: Initial assessments 2022. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/documents/briefingnote/wcms_844295.pdf; Eurostat (2024). Over 4.3 million people under temporary protection. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20240208-1?utm_source=chatgpt.com; ILO (2022). Nearly 5 million jobs have been lost in Ukraine since the start of the Russian aggression, says ILO. URL:

Аналіз стану та динаміки зміни показників вимушеної міграції населення України у 2022–2025 рр. засвідчує, що її найбільші значення були зафіксовані у 2022 р. на рівні 6308600 осіб, що виїхали з України, та стабільні тенденції до зростання збереглися впродовж 2023–2024 рр. до 6856000 осіб. У 2025 р. вдалося досягнути відносної стабілізації міграційних процесів, внаслідок чого показники міграційних потоків за межі України мають незначні низхідні тренди до 5900000 осіб. Така ситуація пояснюється частковою адаптацією населення до нових умов, його інтеграцією у приймаючих країнах та обмеженим поверненням громадян до відносно безпечних регіонів України. При цьому, варто акцентувати увагу на тому, що зменшення кількісних показників вимушеної міграції у 2025 р. не означає зниження актуальності даної проблеми, оскільки вимушена міграція набула ознак довгострокового структурного явища.

Що стосується чисельності внутрішньо переміщених осіб в Україні, то в аналізованому періоді спостерігається стійкий тренд до зростання кількості населення даної категорії із 3674000 осіб у 2022 р. до 3712000 осіб у 2025 р. При цьому, в країні виокремлюється декілька регіонів із найбільшою кількістю внутрішньо переміщених осіб (мал. 2).

https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_844625/lang--en/index.htm; Eurostat (2025). Migration to and from the EU. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_to_and_from_the_EU; IOM (2023). Звіт про внутрішнє переміщення населення в Україні. Опитування загального населення. Раунд 14 – жовтень 2023 р. URL: https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd1461/files/reports/IOM_Gen%20Pop%20Report_R14_Displacement_ENG-UKR.pdf?iframe=true; IOM (2024). Звіт про внутрішнє переміщення населення в Україні. Опитування загального населення. Раунд 18 – жовтень 2024 р. URL: https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd1461/files/reports/IOM_Ukraine_GPS_Internal%20Displacement%20Report_R18_October_2024_UA.pdf; IOM (2025). Звіт про внутрішнє переміщення населення в Україні. Опитування загального населення. Раунд 19 – січень 2025 р. URL: https://dtm.iom.int/dtm_download_track/74531?file=1&type=node&id=50116; IOM (2026). Звіт про внутрішнє переміщення населення в Україні. Опитування загального населення. Раунд 22 – січень 2026 р. URL: https://dtm.iom.int/dtm_download_track/91486?file=1&type=node&id=61206

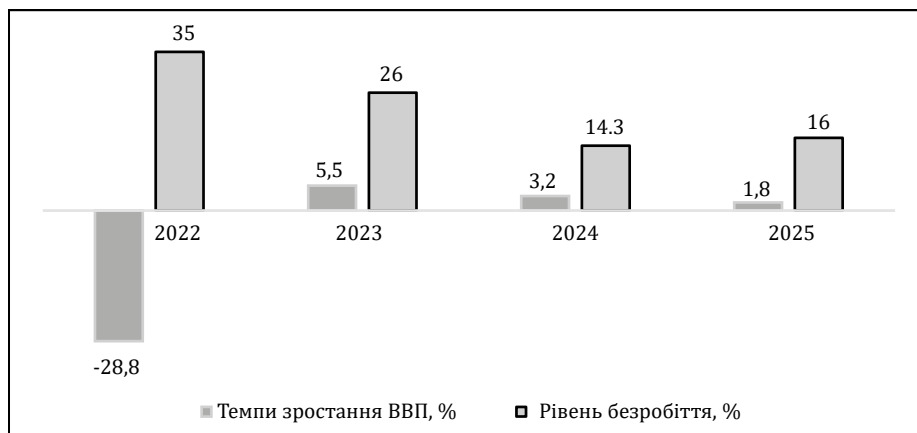

Малюнок 2. Стан та динаміка зміни чисельності внутрішньо переміщених осіб в Україні у 2025 р. (порівняно з 2022 р.; осіб)¹

¹ ІОМ (2023). Звіт про внутрішні переміщення населення в Україні. Опитування загального населення. Раунд 14 – жовтень 2023 р. URL: https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd11461/files/reports/IOM_Gen%20Pop%20Report_R14_Displacement_ENG-UKR.pdf?iframe=true; ІОМ (2026). Звіт про внутрішні переміщення населення в Україні. Опитування загального населення. Раунд 22 – січень 2026 р. URL: https://dtm.iom.int/dtm_download_track/91486?file=1&type=node&id=61206

Зокрема, такими регіонами є Харківська, Дніпропетровська, Київська області та м. Київ. Першочергово така ситуація обумовлена прагненням вимушених мігрантів перебувати якнайближче до місця постійного проживання, а також їх розміщенням у промислово розвинутих регіонах, де не складно знайти високооплачуване робоче місце.

Окреслені тенденції доводять гостроту проблеми вимушеної міграції в Україні та її тісний взаємозв'язок із іншими процесами і явищами. В даному контексті варто апелювати до негативного впливу вимушеної міграції та такі макроекономічні показники України як обсяги ВВП та рівень безробіття, які визначають інтенсивність міграційних процесів. Результати аналізу тенденцій України за зазначеними показниками впродовж 2022–2025 рр. (рис. 3) дають підстави констатувати різке падіння ВВП у 2022 р. на 28,8% та його поступове відновлення в подальших періодах до 5,5% у 2023 р. та 3,2% у 2024 р. Проте, у 2025 р. ситуація щодо економічної активності в Україні знову погіршилася, про що свідчить зниження темпів зростання ВВП до 1,8%.

Малюнок 3. Стан і динаміка зміни темпів зростання ВВП та рівня безробіття населення України у 2022–2025 рр.¹

Водночас критичною в Україні є ситуація щодо безробіття. Як доводять проаналізовані дані, у 2022 р. рівень безробіття зафіксовано на

¹ Державна служба статистики України (2026). Динаміка та структурні зміни ВВП України у 2022–2025 роках. URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications/dynamika-ta-strukturni-zminy-vvp-ukrayinu-u-2022-2025-rokakh>; Макарчук А. В. (ред.) (2025). Статистичний щорічник України за 2024 рік. Київ: Державна служба статистики України. 273 с.

позначці у 35% економічно активного населення. Впродовж 2023–2024 рр. значення даного показника характеризувалося спадним трендом до 26% у 2023 р. та 14,3% у 2024 р. І знову ж таки у 2025 р. проблема безробіття поглибилася і його рівень зріс на 1,7 % до 16%.

Зіставлення наведених показників дозволяє зробити висновок про наявність тісного взаємозв'язку між економічною динамікою і масштабами вимушеної міграції. Зокрема, погіршення економічної ситуації супроводжувалося різким зростанням міграційних потоків, тоді як поступове відновлення економіки корелює із зменшенням кількості переміщених осіб. Однак в умовах 2025 р. спостерігається контраверсійна ситуація на фоні якої фіксується зниження чисельності вимушено переміщених осіб із одночасним падінням ВВП і зростанням рівня безробіття населення, що пов'язано із поглибленням суспільно-політичної кризи в державі, зниження інституційної стійкості державних інституцій та послабленням захисту національних інтересів України.

Для кількісного підтвердження висунутої гіпотези та встановлення тісного взаємозв'язку між аналізованими показниками доцільно побудувати економетричну модель залежності кількості вимушених мігрантів від макроекономічних факторів на основі методу найменших квадратів, яка представлена рівнянням 1. Залежною змінною в моделі виступає кількість вимушених мігрантів, які перебувають за кордоном, що найбільш репрезентативно відображає зовнішній вимір вимушеної міграції, а вибір змінних обґрунтовано тим, що економічна нестабільність та ситуація на ринку праці є основними детермінантами міграційних рішень.

$$Refugees_t = \beta_0 + \beta_1 GDP_t + \beta_2 Unemployment_t + \varepsilon_t, \quad (1)$$

де: $Refugees_t$ — кількість вимушено переміщених осіб; GDP_t — темпи зростання ВВП, %; $Unemployment_t$ — рівень безробіття, %; β_0 — константа; β_1, β_2 — параметри моделі; ε_t — випадкова похибка.

За результатами проведеного оцінювання отримано рівняння регресії.

$$Refugees_t = 1,25 - 0,0055 \cdot GDP + 0,269 \cdot Unemployment, \quad (2)$$

Результати оцінювання показали, що коефіцієнт при змінній темпів зростання ВВП є від'ємним (–0,0055), що свідчить про зменшення масштабів міграції в умовах економічного зростання. Фактично встановлено, що збільшення темпів зростання ВВП на 1 п.п. призводить

до зменшення кількості біженців приблизно на 0,0055 млн осіб (5,5 тис.). Очевидно, що економічне відновлення стимулює повернення населення та знижує мотивацію до еміграції. Натомість, коефіцієнт регресії при дослідженні впливу рівня безробіття є додатним (+0,269), що підтверджує пряму залежність між погіршенням ситуації на ринку праці та збільшенням кількості біженців. Встановлено, що зростання безробіття на 1 п.п. збільшує кількість біженців на 0,269 млн осіб. Таким чином, ринок праці є ключовим фактором міграційних процесів. Зазначимо, що $\beta_0 = 1,25$ відображає базовий рівень міграції за умов нульових значень пояснювальних змінних. Отримані результати узгоджуються з економічною теорією та емпіричними дослідженнями, що підтверджує адекватність моделі: (1) правильні знаки коефіцієнтів (економічна узгодженість); (2) логічна інтерпретованість; (3) відсутність мультиколінеарності (за змістовним аналізом); (4) модель відображає структурну залежність, а не лише статистичну кореляцію.

Інтерпретація отриманих результатів дає підстави стверджувати, що економічні чинники відіграють визначальну роль у формуванні міграційних потоків у середньо- та довгостроковій перспективі. Зокрема, зростання безробіття на 1 п.п. супроводжується збільшенням кількості біженців приблизно на 0,27 млн осіб, тоді як покращення економічної динаміки стимулює процеси повернення населення.

Проведений параметричний аналіз (табл. 1) дозволив змодельовати можливі сценарії розвитку ситуації. У разі прискореного економічного відновлення та зниження безробіття прогнозується суттєве скорочення масштабів вимушеної міграції та активізація репатріаційних процесів. Натомість, у випадку погіршення економічної ситуації можливе формування нових хвиль міграції, що посилюватиме соціально-економічні та безпекові ризики як для України, так і для країн-реципієнтів.

Таблиця 1

Результати параметричного аналізу залежності кількості вимушених мігрантів від макроекономічних показників та оцінювання чутливості моделі

№ з/п	Сценарій розвитку ситуації	Модель	Очікувані результати
1.	Сценарій економічного відновлення	$GDP=+6\%$; $Unemployment=12\%$ $Refugees \approx 1,25 - 0,0055 \cdot 6 + 0,269 \cdot 12 \approx 4,5$ млн. осіб	Суттєве скорочення міграційних потоків
2.	Кризовий сценарій	$GDP=-5\%$; $Unemployment=25\%$ $Refugees \approx 1,25 - 0,0055 \cdot (-5) + 0,269 \cdot 25 \approx 8,0$ млн. осіб	Ризики повернення до критично високих значень міграційних потоків 2022 р.
3.	Стабілізаційний сценарій	$GDP=+3\%$; $Unemployment=15\%$ $Refugees \approx 1,25 - 0,0055 \cdot 3 + 0,269 \cdot 15 \approx 5,2$ млн. осіб	Відповідає поточній тенденції поступового зниження міграційних потоків

Таким чином, результати емпіричного дослідження підтверджують, що вимушена міграція в Україні у 2022–2025 рр. трансформується з кризового явища у довгостроковий структурний фактор, який суттєво впливає на національну безпеку. На підставі проведених емпіричних досліджень встановлено, що найбільш вагомими детермінантами міграційних процесів в Україні є такі економічні показники, як рівень безробіття та динаміка ВВП, що обумовлює необхідність інтеграції міграційної політики у систему стратегічного управління економічною та національною безпекою держави. Отримані результати дозволяють констатувати, що вимушена міграція має економічно детермінований характер. При цьому основним домінуючим фактором виступає ринок праці, а економічне відновлення являється основним інструментом стримування міграції. Запропонована модель може бути використана для прогнозування міграційних потоків у системі публічного управління.

З урахуванням отриманих результатів доцільно запропонувати певні напрями вдосконалення державної політики. Зокрема, у сфері міграційного права необхідно здійснити гармонізацію національного законодавства із нормами міжнародного та європейського права, удосконалити правовий статус внутрішньо переміщених осіб із урахуван-

ням довгострокового характеру їх перебування, запровадити гнучкі правові механізми реагування на кризові міграційні хвилі, а також посилити гарантії захисту прав мігрантів при одночасному забезпеченні національної безпеки.

Що стосується сфери публічного управління, то тут доцільно запровадити інтегровану систему управління міграційними процесами на основі міжвідомчої координації, стимулювати розвиток цифрових інструментів обліку, моніторингу та прогнозування міграції, сформувати системи стратегічного планування повернення та реінтеграції громадян, а також посилити інституційну спроможності органів влади на центральному та місцевому рівнях. Не менш важливим залишається потреба у стимулюванні зайнятості населення та розвитку підприємництва серед ВПО, а також реалізація програм відновлення людського капіталу, створення умов для повернення кваліфікованих кадрів та розвиток регіональних ринків праці з урахуванням міграційних потоків.

У сфері національної безпеки виникає необхідність інтеграції міграційної політики у систему стратегічного планування національної безпеки із урахуванням міграційних ризиків при розробленні державних стратегій. Водночас, необхідним виявляється посилення аналітичної складової у сфері прогнозування міграційних процесів та розвиток міжнародного співробітництва у сфері управління міграцією.

Реалізація запропонованих заходів сприятиме формуванню адаптивної, безпеково орієнтованої та людиноцентрованої системи міграційної політики, здатної ефективно реагувати на сучасні виклики та забезпечувати довгострокову стабільність соціально-економічних систем.

IV. ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження дозволяють стверджувати, що вимушена міграція розглядається як багатовимірне соціально-економічне й правове явище, яке безпосередньо впливає на стан національної безпеки в умовах сучасних трансформацій. Узагальнення теоретичних підходів, аналіз сучасних викликів у сфері міграційного права та публічного управління, а також результати емпіричного дослідження дали змогу встановити, що вимушена міграція в Україні в умовах повномасштабної війни набула системного характеру та

трансформувалася з тимчасового кризового явища у довгостроковий структурний фактор, який визначає демографічну динаміку, функціонування ринку праці та соціальну стабільність держави. Масштаби переміщення населення у 2022–2025 рр. засвідчують наявність стійкої тенденції до часткової стабілізації, проте збереження значної кількості мігрантів за межами країни і внутрішньо переміщених осіб формує нові виклики для державної політики.

У процесі дослідження доведено, що вимушена міграція має безпосередній вплив на основні складові національної безпеки, зокрема:

- *економічну*, вплив якої проявляється через втрату трудового потенціалу, зниження податкової бази та структурні дисбаланси на ринку праці;
- *соціальну*, дестабілізуючий вплив якої обумовлює зростання навантаження на системи соціального захисту, ризики соціальної напруги та нерівності;
- *демографічну*, що спричинює депопуляцію, старіння населення та зміну структури домогосподарств;
- *інституційну*, що проявляється через підвищені вимоги до спроможності органів публічного управління реагувати на кризові ситуації.

За результатами економетричного моделювання підтверджено, що міграційні процеси значною мірою детермінуються економічними чинниками, зокрема рівнем безробіття та динамікою ВВП. Встановлено, що погіршення ситуації на ринку праці є основним чинником вимушеної міграції, тоді як економічне відновлення виступає стримуючим фактором та стимулює процеси повернення населення, що дозволяє обґрунтувати доцільність інтеграції міграційної політики у систему економічної безпеки держави.

Поряд із цим, виявлено, що сучасні виклики міграційного права пов'язані з необхідністю адаптації правових норм до умов масових і тривалих переміщень населення, посиленням ролі міжнародно-правових механізмів захисту мігрантів та внутрішньо переміщених осіб, а також забезпеченням балансу між безпековими інтересами держави та дотриманням прав людини. Чинна система правового регулювання потребує більшої гнучкості, узгодженості та орієнтації на кризове управління. Водночас визначено, що система публічного управління у сфері міграції має трансформуватися від реактивної моделі до про-

активної, що передбачає стратегічне планування, використання аналітичних інструментів прогнозування та посилення міжвідомчої координації. Ефективне управління міграційними процесами є вагомим передумовою зміцнення національної безпеки та забезпечення соціально-економічної стійкості держави.

Ефективне управління вимушеною міграцією є основним чинником забезпечення національної безпеки та стійкого розвитку держави. Перспективи подальших досліджень полягають у розширенні економетричних моделей із урахуванням безпекових, інституційних та міжнародних факторів, а також у проведенні порівняльного аналізу міграційних процесів у різних країнах з метою розроблення ефективних механізмів публічного управління та зміцнення національної безпеки.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Блюк Н. (2022). Деякі питання вимушеної міграції внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: «Юридичні науки»*. Т. 9. № 3(35). С. 264–269. URL: <https://doi.org/10.23939/law2022.35.264>
2. Державна служба статистики України (2026). Динаміка та структурні зміни ВВП України у 2022–2025 роках. URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications/dynamika-ta-strukturni-zminy-vvp-ukrayiny-u-2022-2025-rokakh>
3. Макачук А. В. (ред.) (2025). Статистичний щорічник України за 2024 рік. Київ: Державна служба статистики України. 273 с.
4. Теслюк Я. (2024). Вимушена міграція у сфері міжнародного права. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: «Юридичні науки»*. Т. 11. № 4(44). С. 274–282. URL: <https://doi.org/10.23939/law2024.44.274>
5. Tymbaliuk M., Blikhar M., Sirant M. et al. (2023). Economic and legal regulation of International Migration: Financial and Economic Cooperation of countries under military factors. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. Vol. 6(53). pp. 552–559. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptop.6.53.2023.4246>
6. Eurostat (2024). Over 4.3 million people under temporary protection. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20240208-1?utm_source=chatgpt.com
7. Eurostat (2025). Migration to and from the EU. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_to_and_from_the_EU
8. Eurostat (2025). Temporary protection for persons fleeing Ukraine — monthly statistics. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Temporary_protection_for_persons_fleeing_Ukraine_-_monthly_statistics
9. Gerasymenko Ye., Zadyraka N., Georgiievskia V. et al. (2025). Status of Refugees and International Protection Seekers: Administrative-Legal and Socio-Communicative Aspects. *Journal Cita Hukum*. Vol. 13(1). pp. 1–16. URL: <https://journal.uinjkt.ac.id/citahukum/article/view/44664>
10. ILO (2022). Nearly 5 million jobs have been lost in Ukraine since the start of the Russian aggression, says ILO. URL: https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_844625/lang-en/index.htm

11. ILO (2022). The impact of the Ukraine crisis on the World of Work: Initial assessments 2022. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/documents/briefingnote/wcms_844295.pdf
12. ІОМ (2023). Звіт про внутрішнє переміщення населення в Україні. Опитування загального населення. Раунд 14 – жовтень 2023 р. URL: https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd11461/files/reports/IOM_Gen%20Pop%20Report_R14_Displacement_ENG-UKR.pdf?iframe=true
13. ІОМ (2024). Звіт про внутрішнє переміщення населення в Україні. Опитування загального населення. Раунд 18 – жовтень 2024 р. URL: https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd11461/files/reports/IOM_Ukraine_GPS_Internal%20Displacement%20Report_R18_October_2024_UA.pdf
14. ІОМ (2025). Звіт про внутрішнє переміщення населення в Україні. Опитування загального населення. Раунд 19 – січень 2025 р. URL: https://dtm.iom.int/dtm_download_track/74531?file=1&type=node&id=50116
15. ІОМ (2026). Звіт про внутрішнє переміщення населення в Україні. Опитування загального населення. Раунд 22 – січень 2026 р. URL: https://dtm.iom.int/dtm_download_track/91486?file=1&type=node&id=61206
16. Quinn S., Ruiz I. (2022). Forced migration: evidence and policy challenges. *Oxford Review of Economic Policy*. Vol. 38(3). pp. 403–413. URL: <https://doi.org/10.1093/oxrep/grac025>

REFERENCES

1. Blyok N. (2022). Deyaki pytannya vymushenoyi mihratsiyi vnutrishno peremishchenykh osib v Ukrayini [Some issues of forced migration of internally displaced persons in Ukraine]. *Bulletin of the National University «Lviv Polytechnic». Series: «Legal Sciences»*. Vol. 9. No. 3(35). pp. 264–269. URL: <https://doi.org/10.23939/law2022.35.264> [in Ukrainian].
2. Eurostat (2024). Over 4.3 million people under temporary protection. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20240208-1?utm_source=chatgpt.com
3. Eurostat (2025). Migration to and from the EU. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_to_and_from_the_EU
4. Eurostat (2025). Temporary protection for persons fleeing Ukraine — monthly statistics. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Temporary_protection_for_persons_fleeing_Ukraine_-_monthly_statistics
5. Gerasymenko Ye., Zadyraka N., Georgiievskaya V. et al. (2025). Status of Refugees and International Protection Seekers: Administrative-Legal and Socio-Communicative Aspects. *Journal Cita Hukum*. Vol. 13(1). pp. 1–16. URL: <https://journal.uinjkt.ac.id/citahukum/article/view/44664>
6. Makarchuk A. V. (ed.) (2025). Statystychnyy shchorichnyk Ukrainy za 2024 rik [Statistical Yearbook of Ukraine for 2024]. Kyiv: State Statistics Service of Ukraine. 273 p. [in Ukrainian].
7. ILO (2022). Nearly 5 million jobs have been lost in Ukraine since the start of the Russian aggression, says ILO. URL: https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_844625/lang-en/index.htm
8. ILO (2022). The impact of the Ukraine crisis on the World of Work: Initial assessments 2022. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/documents/briefingnote/wcms_844295.pdf
9. ІОМ (2023). Звіт про внутрішнє переміщення населення в Україні. Опитування загального населення. Раунд 14 – жовтень 2023 р. URL: https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd11461/files/reports/IOM_Gen%20Pop%20Report_R14_Displacement_ENG-UKR.pdf?iframe=true

10. IOM (2024). Звіт про внутрішнє переміщення населення в Україні. Опитування загального населення. Раунд 18 – жовтень 2024 р. URL: https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd11461/files/reports/IOM_Ukraine_GPS_Internal%20Displacement%20Report_R18_October_2024_UA.pdf
11. IOM (2025). Звіт про внутрішнє переміщення населення в Україні. Опитування загального населення. Раунд 19 – січень 2025 р. URL: https://dtm.iom.int/dtm_download_track/74531?file=1&type=node&id=50116
12. IOM (2026). Звіт про внутрішнє переміщення населення в Україні. Опитування загального населення. Раунд 22 – січень 2026 р. URL: https://dtm.iom.int/dtm_download_track/91486?file=1&type=node&id=61206
13. Quinn S., Ruiz I. (2022). Forced migration: evidence and policy challenges. *Oxford Review of Economic Policy*. Vol. 38(3). pp. 403–413. URL: <https://doi.org/10.1093/oxrep/grac025>
14. State Statistics Service of Ukraine (2026). Dynamika ta strukturni zminy VVP Ukrainy u 2022–2025 rokakh [Dynamics and structural changes of Ukraine's GDP in 2022–2025]. URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications/dynamika-ta-strukturni-zminy-vvp-ukrayiny-u-2022-2025-rokakh> [in Ukrainian].
15. Teslyuk Ya. (2024). Forced migration in the sphere of international law. *Bulletin of the National University «Lviv Polytechnic». Series: «Legal Sciences»*. Vol. 11. No. 4(44). pp. 274–282. URL: <https://doi.org/10.23939/law2024.44.274> [in Ukrainian].
16. Tsymbaliuk M., Blikhar M., Sirant M. et al. (2023). Economic and legal regulation of International Migration: Financial and Economic Cooperation of countries under military factors. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. Vol. 6(53). pp. 552–559. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.53.2023.4246>